

Ontwikkelaagenda

Veiligheid

voorop!

Uitleg verbeteractiviteiten en hun samenhang,

mede in relatie tot het Programma 'Geweld hoort nergens thuis.'

December 2020

VEILIGHEID VOOROP → VEILIGHEID VOOROP → VEILIGHEID VOOROP

Veiligheid voorop staat centraal in de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling

Huiselijk geweld en kindermishandeling betreft geweld dat wordt gepleegd door iemand uit de huiselijke kring van het slachtoffer. Er is vaak sprake van een langdurig patroon van geweld. Situaties van geweld (acute onveiligheid) wisselen af met situaties van relatieve rust. We spreken dan van structurele onveiligheid.

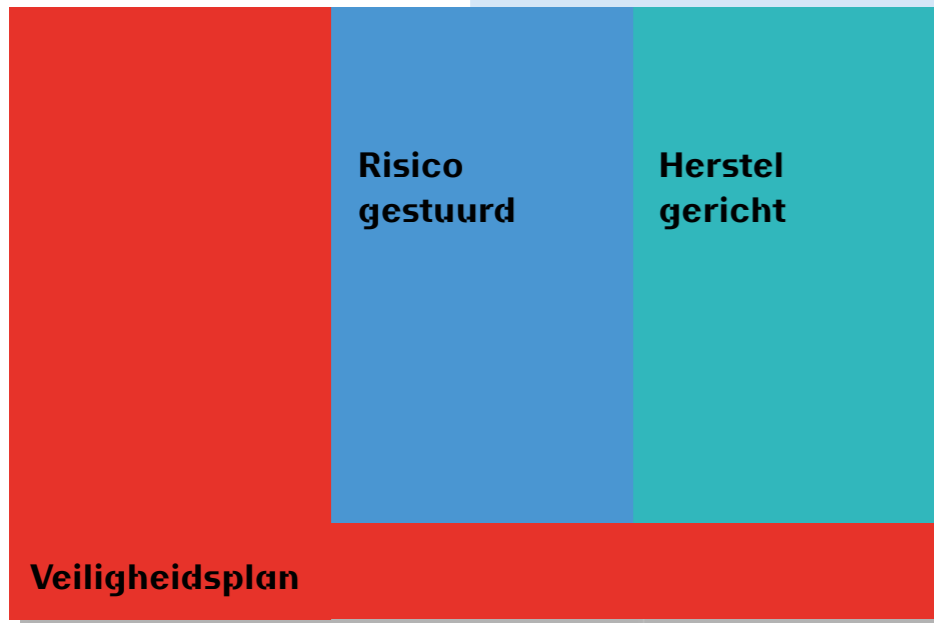
Veelal vindt het geweld buiten het blikveld van anderen plaats, in het privé-domein, 'achter de voordeur'.

Veiligheid voorop staat centraal in de aanpak van dit geweld. Betrokken organisaties werken erin samen: we werken eerst en steeds opnieuw waar nodig samen aan de directe veiligheid en daarna aan risico gestuurde en herstelgerichte zorg en doen waar nodig daartoe samen onderzoek naar de feiten. Zodoende willen we, vanuit onze wettelijke taken, bijdragen aan een veilig thuis voor iedereen.

De Visie Gefaseerd samen werken aan veiligheid (voorheen

Visie gefaseerde ketenzorg) legde de grondslag voor dit motto. Alle organisaties proberen hun bijdrage aan de aanpak telkens te verbeteren. Zij trekken daarin samen op vanuit het Programma *Geweld hoort nergens thuis*. De verbeteractiviteiten in de samenwerking bij samenloop zorg- straf zijn gebundeld in de Ontwikkelagenda *Veiligheid voorop*. In dit document lichten we deze verbeteractiviteiten (steeds onderstreept) en hun samenhang toe.

Wérk maken van de aanpak *Veiligheid voorop* is als verbeteractiviteit de kapstok voor de rest.

‘We werken eerst en steeds opnieuw waar nodig samen aan de directe veiligheid en daarna aan risico gestuurde en herstelgerichte zorg en doen waar nodig daartoe samen onderzoek naar de feiten.’

De aanpak van kindermishandeling en huiselijk geweld begint bij het eerste signaal

De aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling begint bij het signaleren van zorgen over de veiligheid. Omstanders vermoeden/merken dat er ergens huiselijk geweld en/of kindermishandeling speelt. En proberen dat bespreekbaar te maken, in het gezin of bijvoorbeeld door een melding aan Veilig Thuis of de politie. Dit kan een buurvrouw, vriend of familielid zijn maar ook een professional, bijvoorbeeld een leraar of arts. Deze professionals zijn verplicht volgens de Wet Meldcode, op basis van hun afwegingskader, advies te vragen/melding te doen bij Veilig Thuis als ze iets vermoeden.

Het kan ook zijn dat een slachtoffer zelf aan de bel trekt. Bijvoorbeeld kinderen die de kindertelefoon bellen of een slachtoffer dat contact opneemt met Veilig Thuis. Als een slachtoffer aangifte komt doen, of een slachtoffer of omstander onveiligheid meldt bij de politie, zorgt de politie dat Veilig Thuis daar een melding van krijgt zodat de samenwerking direct opstart. Iedereen kan bij direct gevaar 112 bellen.

Melding

Advies

Aangifte

Doen wat nodig is

Veilig Thuis geeft burgers en professionals advies en neemt meldingen aan als er signalen zijn over huiselijk geweld of kindermishandeling. Veilig Thuis verzamelt alle informatie die nodig is en voert een veiligheidsbeoordeling uit. Bij de meeste meldingen komt Veilig Thuis tot het besluit dat het gezin met gerichte ondersteuning zelf de veiligheid kan herstellen. In de meeste gevallen draagt Veilig Thuis de ondersteuningsvraag over aan het lokale veld. Dat kan bijvoorbeeld een sociaal wijkteam zijn, een centrum voor Jeugd & gezin of een hulpverlenende instantie die al bekend is bij het gezin.

Vrijwillige hulp overdracht
lokale veld of afronding

Soms zijn er kinderen in het gezin. In de meeste gevallen is het gezin geholpen met vrijwillige ondersteuning. Uit de beoordeling van Veilig Thuis of de terugkoppeling van het lokale team kan echter ook blijken dat de ouders en/of het kind de hulp niet accepteren en de zorgen om het kind groot blijven. Dat wordt altijd eerst besproken met de betrokkenen zelf en daarna aan de zogenaamde beschermingstafel met betrokken hulpverleners en het gezin. Als de situatie niet verandert, verzoekt Veilig Thuis of het lokale team de Raad voor de Kinderbescherming om onderzoek te doen naar een kindbeschermingsmaatregel. De kinderrechter kan zo'n maatregel opleggen, het is een vorm van gedwongen hulp bij de opvoeding.

Als het acuut onveilig is, komt de politie in actie. De politie brengt betrokkenen in fysieke veiligheid en/of ondersteunt de professionals ter plaatse als er agressie is of dreigt.

Soms is er naast zorg over de veiligheid ook sprake van gedrag dat bij wet strafbaar is gesteld. Dan ontstaat er een samenloop tussen straf en zorg. Er is bijvoorbeeld aangifte gedaan of iemand is aangehouden door de politie. Of het geweld, de recidive of het letsel zijn zo ernstig dat strafrechtelijk onderzoek wordt ingesteld.

Naast bescherming van het slachtoffer zijn preventie (voorkomen herhaling) en vergelding doelen van het strafrecht. Deze worden meer en meer ingezet ten dienste van de structurele veiligheid. Straf mét zorg. Volgens de regels van het strafproces vraagt de Officier van Justitie daarbij advies aan de reclassering waar het gaat om de begeleiding van de verdachte of aan de Raad voor de Kinderbescherming bij een minderjarige verdachte.

Bij samenloop van zorg en straf hebben alle partijen elkaar hard nodig omdat ze allemaal vanuit hun eigen verantwoordelijkheid een aandeel hebben in de aanpak. Het is belangrijk vroegtijdig, samen met de betrokkenen tot het meest kansrijke samenstel van interventies te komen. Hulp & zorg, straf-, civiel- of bestuursrecht, er zijn tal van mogelijkheden. Het

gaat erom te doen wat nodig is met het oog op de veiligheid van alle leden van het gezin/huishouden (systeemgericht).

De verbeteractiviteit Interventiepalet leidt tot een praktisch overzicht van mogelijke interventies voor professionals en betrokkenen.

Crisis?

We spreken van crisis als er voor de betrokkenen acuut fysiek gevaar is of dreigt en ze in veiligheid gebracht moeten worden. Het stoppen van de acute onveiligheid is het eerste doel. Politie en Veilig Thuis gaan steeds vaker samen op de crisismelding af. In verschillende gemeenten zijn ook crisisinterventieteams actief, die nauw samenwerken met politie en Veilig Thuis. Naast de zorg voor de veiligheid voor betrokkenen starten het feitenonderzoek en de veiligheidsbeoordeling meteen op. Het plan voor strafrechtelijk onderzoek en het veiligheidsplan worden op elkaar afgestemd. Als strafrechtelijke maatregelen nodig zijn voor de veiligheid, dan worden deze opgenomen in het veiligheidsplan.

De verbeteractiviteit Samen op in acuut werkt aan de verbetering van de aanpak bij crisis.

Soms is het goed een time out te organiseren om een crisis aan te pakken of juist te voorkomen. Betrokkenen kunnen worden gescheiden door een Tijdelijk Huisverbod voor de pleger. Dat is een bestuurlijke maatregel, die letterlijk tijd en ruimte genereert om met elkaar na te gaan wat er nodig is om de risico's te beperken en de veiligheid te herstellen. Zo'n maatregel is dan onderdeel van het veiligheidsplan en helpt (verdere) crisis te voorkomen.

Geen Crisis?

Als er geen sprake is van crisis, neemt Veilig Thuis de melding aan en start haar werkproces zonder eerst ter plaatse te gaan. Veilig Thuis verzamelt informatie en voert de gehele veiligheidsbeoordeling uit, de zogenoemde triage. Let wel, acute onveiligheid kan ook nu in beeld komen.

Crisis of geen crisis, er kan altijd sprake zijn van samenloop van zorg en straf. Daarom is het bij alle afstemmingsmomenten belangrijk voor goede opvolging en overdracht te zorgen en te weten of er al een veiligheidsplan is.

Melding

Advies

Aangifte

Crisis Samen op in Acuu

Geen crisis? VT Triage

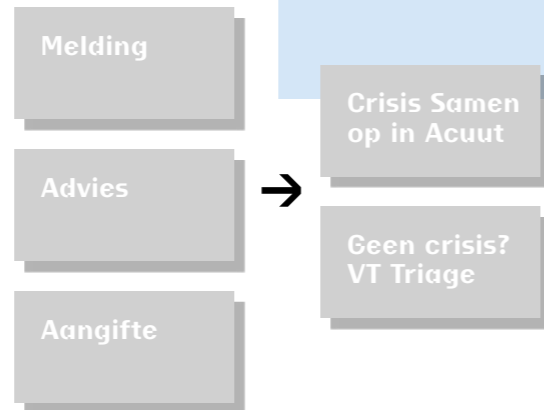

Wat zijn de andere belangrijke afstemmingsmomenten als er samenloop is tussen straf en zorg?

Actieoverleg

Soms is er een vermoeden van samenloop tussen straf en zorg, is er aanneemelijk gevaar of een dreigende crisis. Politie of Veilig Thuis hebben behoefte om met elkaar en met de Officier van Justitie te overleggen over de beste aanpak en het juiste samenstel van interventies.

Dan vindt vroegtijdige afstemming plaats in het actieoverleg, een periodiek overleg waarin informatie gedeeld en geduid wordt, risico's en kansen op de veiligheid gewogen en verschillende routes op de aanpak uitgewerkt worden. Het overleg leidt tot heldere besluiten over wie wat doet en hoe de monitoring plaats zal vinden. De Raad voor de Kinderbescherming en de reclassering sluiten aan waar nodig of op eigen initiatief. Het realiseren van een goed actieoverleg is een verbeteractiviteit.

MDA ++

Als een gezin al (intensieve) hulpverlening krijgt, is het belangrijk dat te weten en adequaat tot afstemming en overdracht te komen. Dat kan bijvoorbeeld in het casusoverleg in het Zorg- en Veiligheidshuis.

Soms is er sprake van structurele onveiligheid, is de reguliere aanpak maximaal beproefd en heeft dit niet tot resultaat geleid. Er is sprake van herhalende of voortdurende onveilige en schadelijke gebeurtenissen en situaties, hoog risico op escalatie en een stapeling van problemen op verschillende leefgebieden (zoals verstandelijke beperking, verslaving, armoede, psychiatrie en emotionele verwaarlozing). In die situaties is het belangrijk om voor een langere tijd met de betrokkenen te werken vanuit een plan dat alle leefgebieden samenbrengt. De aanpak MDA++, multidisciplinaire aanpak plusplus, brengt verschillende lijnen bij elkaar tot één doelmatige en planmatige aanpak.

Door heel het land werken projectleiders MDA++ vanuit het Programma *Geweld hoort nergens thuis* aan de stevige basis voor deze aanpak, binnen of in nauwe aansluiting op de Zorg- en Veiligheidshuizen.

Actieoverleg

MDA++

HG op ZSM

Strafproces met zorg

Huiselijk geweld op ZSM

Als er een verdachte gehoord of aangehouden is, wordt de zaak besproken op ZSM. Daar stemmen de Officier van Justitie, de politie, de Raad voor de Kinderbescherming, de reclassering, slachtofferhulp en Halt met elkaar af. De Officier van Justitie moet binnen 9 uur na aanhouding eerste besluiten nemen: vasthouden of heenzenden. Een zaak verder (laten) onderzoeken, vervolging instellen of seponeren.

Veilig Thuis blijkt een waardevolle nieuwe partner bij de bespreking van huiselijk geweld zaken op ZSM. De veiligheidsbeoordeling draagt bij aan de besluitvorming.

Als de Officier van Justitie de zaak aanhoudt, volgt steeds vaker overleg aan de verdiepingstafel ZSM of het spreekuur huiselijk geweld. De reclassering stelt in overleg met de verdachte, Veilig Thuis en andere betrokken organisaties het advies over de afdoening op.

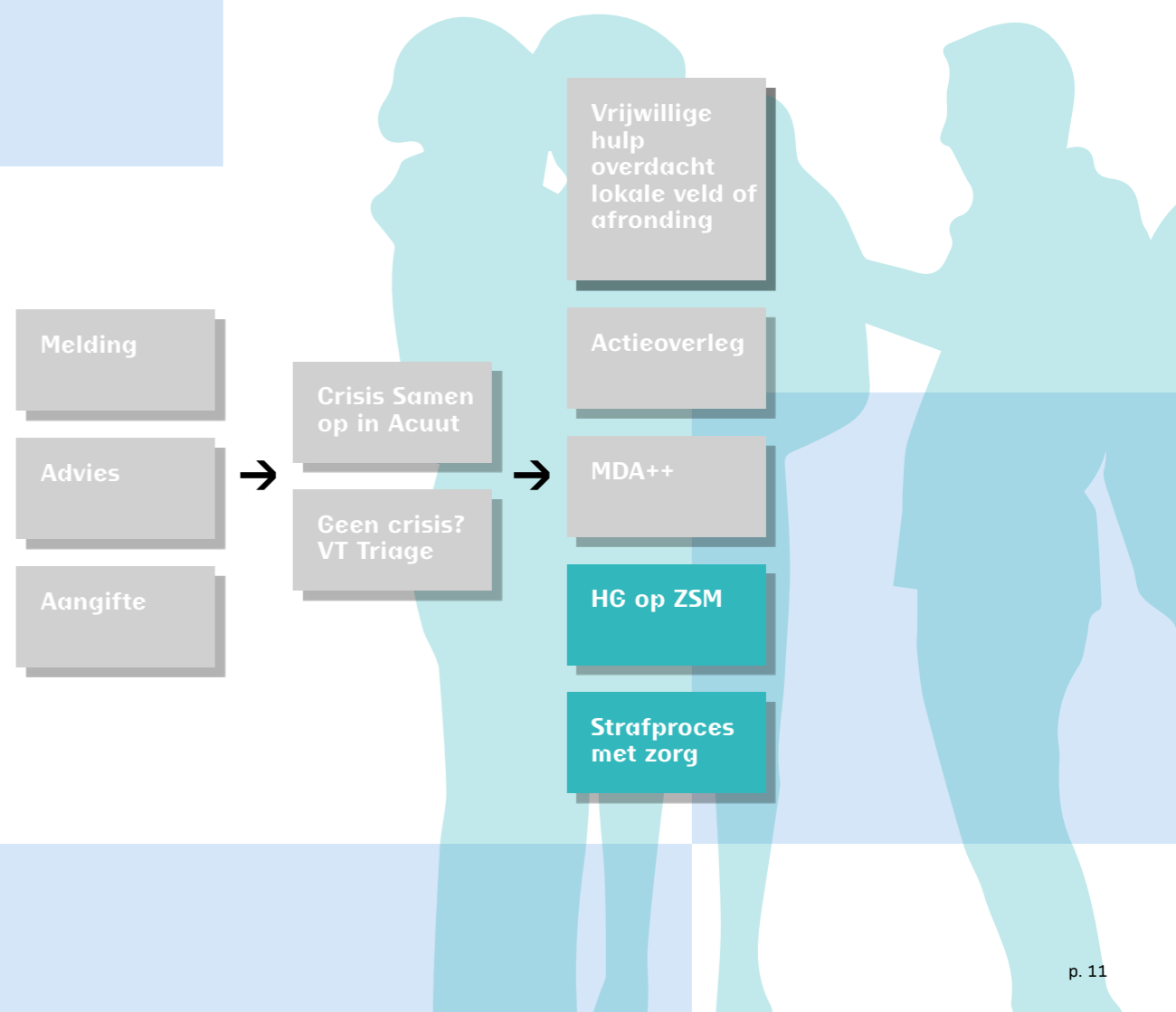
De verbeteractiviteit HG op ZSM maakt inmiddels onderdeel uit van de Ontwikkelagenda *Veiligheid voorop*.

Strafproces met zorg

Soms is meteen duidelijk dat een melding tot een opsporingsonderzoek zal leiden. Bijvoorbeeld bij zaken met ernstig letsel, recidive op zware feiten of hoogrisico bij stalking of in geval van strafbare feiten rond kindermishandeling.

De Officier van Justitie, de politie, Raad voor de Kinderbescherming, reclassering en Veilig Thuis stemmen samen af om op basis van onderzoek naar de feiten tot de juiste besluiten te kunnen komen in het veiligheidsplan en het strafproces. Vaak zijn er dan direct ook andere partijen betrokken, zoals forensisch artsen die het letsel kunnen duiden.

In dit kader is de versterking van de samenwerking bij strafbare kindermishandeling een verbeteractiviteit in de Ontwikkelagenda.

Wat hebben we nodig voor een goede inrichting van de samenwerking?

De aanpak *Veiligheid voorop*, de praktijk en het teamleren staan centraal in de verbeteraanpak. Alle verbeteractiviteiten zijn door de professionals aangereikt en krijgen door hun inzet betekenis.

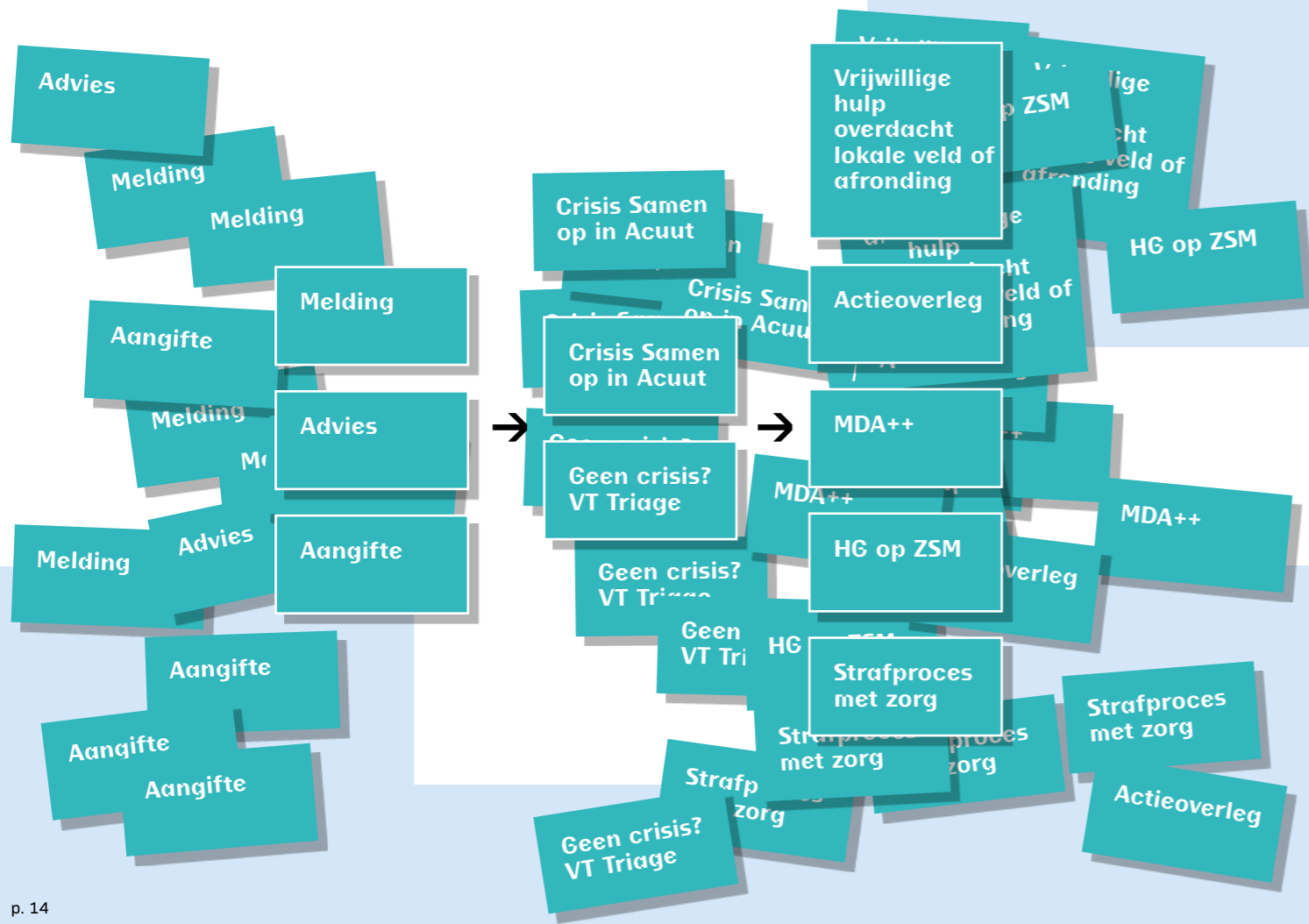
De afstemmingsmomenten dragen bij aan de aanpak. Om ze goed uit te kunnen voeren werken we vanuit de praktijk werkprocessen en handreikingen uit. Deze helpen de professionals de juiste stappen te zetten en de juiste afstemming te zoeken.

Goed uitgewerkte werkprocessen zijn bovendien nodig om tot professionele informatie-uitwisseling te kunnen komen, in termen van privacy en informatiedeling en in termen van ondersteunende informatietechnologie.

De versterking van de informatie-uitwisseling is een verbeteractiviteit.

Hoe verder we komen met de verbeterslagen hoe meer behoefte er is vanuit samenhang te werken. We werken daarom met elkaar aan deskundigheidsbevordering. Iedere lokale samenwerking kan bovendien vanuit de eigen werkstromen nagaan waar de samenwerking en de samenhang verbetering behoeft. De regionale netwerken zorg- straf jagen die verbeterslagen in de samenloop zorg- straf aan. Daarbij is in ondersteuning vanuit het landelijk netwerk zorg- straf voorzien. De verbinding met de ondersteuning vanuit het Programma *Geweld hoort nergens thuis* versterkt de integriteit van de (verbeter-)aanpak.

De versterking van de netwerken is een verbeteractiviteit.

En hoe werkt dat voor de betrokkenen?

Voor de direct betrokkenen is er vaak een patroon van herhaling, incident op incident stapelt zich op. Nieuwe incidenten leiden tot nieuwe meldingen en nieuwe interventies. Bij ieder signaal wordt een nieuwe werkstroom gestart. Dit is behoorlijk onoverzichtelijk voor de betrokkenen.

Een visualisatie kan de aanpak voor de betrokkenen inzichtelijker maken. Het kan ook de professional helpen de aanpak met de betrokkenen te bespreken. De ontwikkeling van zo'n visualisatie is een verbeteractiviteit (de zogenoemde 'situatieplaat').

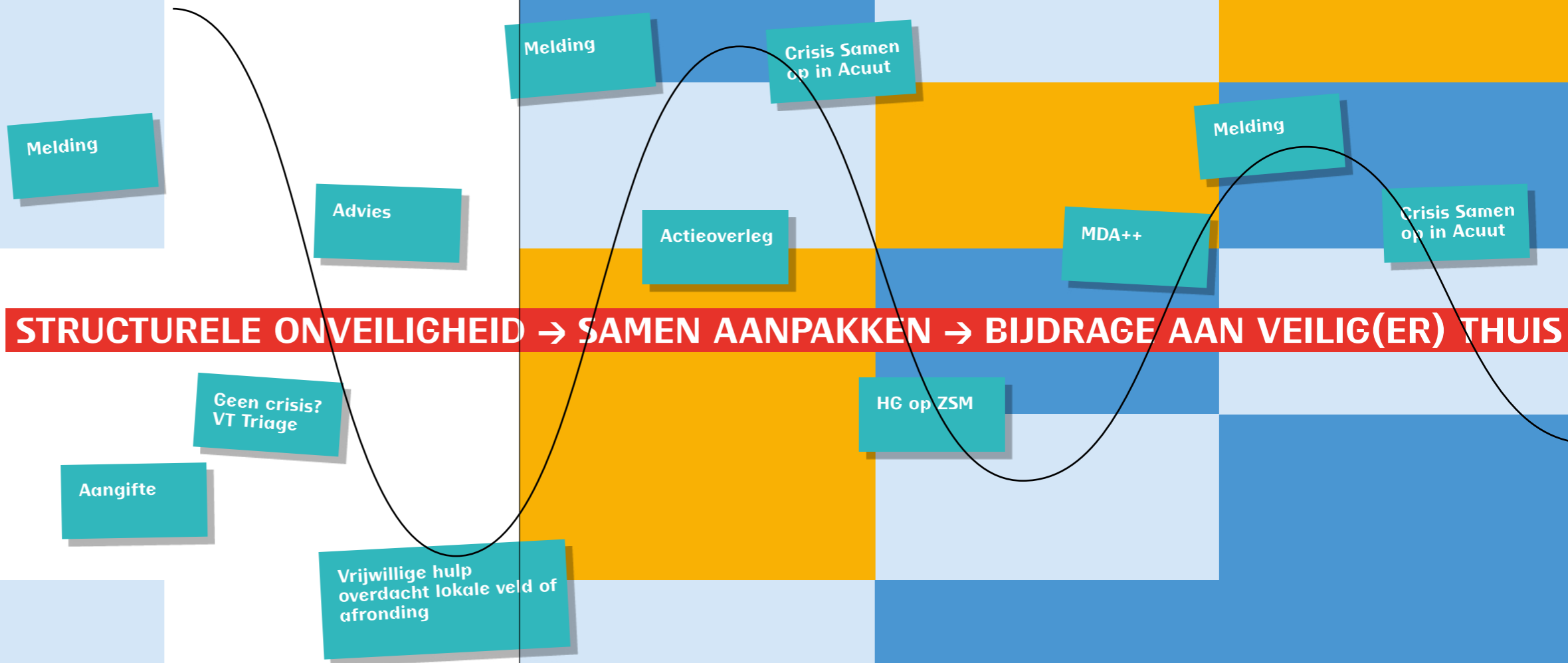
Het helpt om niet te denken vanuit de organisaties met hun afstemmingsmomenten, werkprocessen en verbeteractiviteiten, maar vanuit het perspectief van de betrokkenen. Dat is misschien nog wel de belangrijkste verbeteractiviteit.

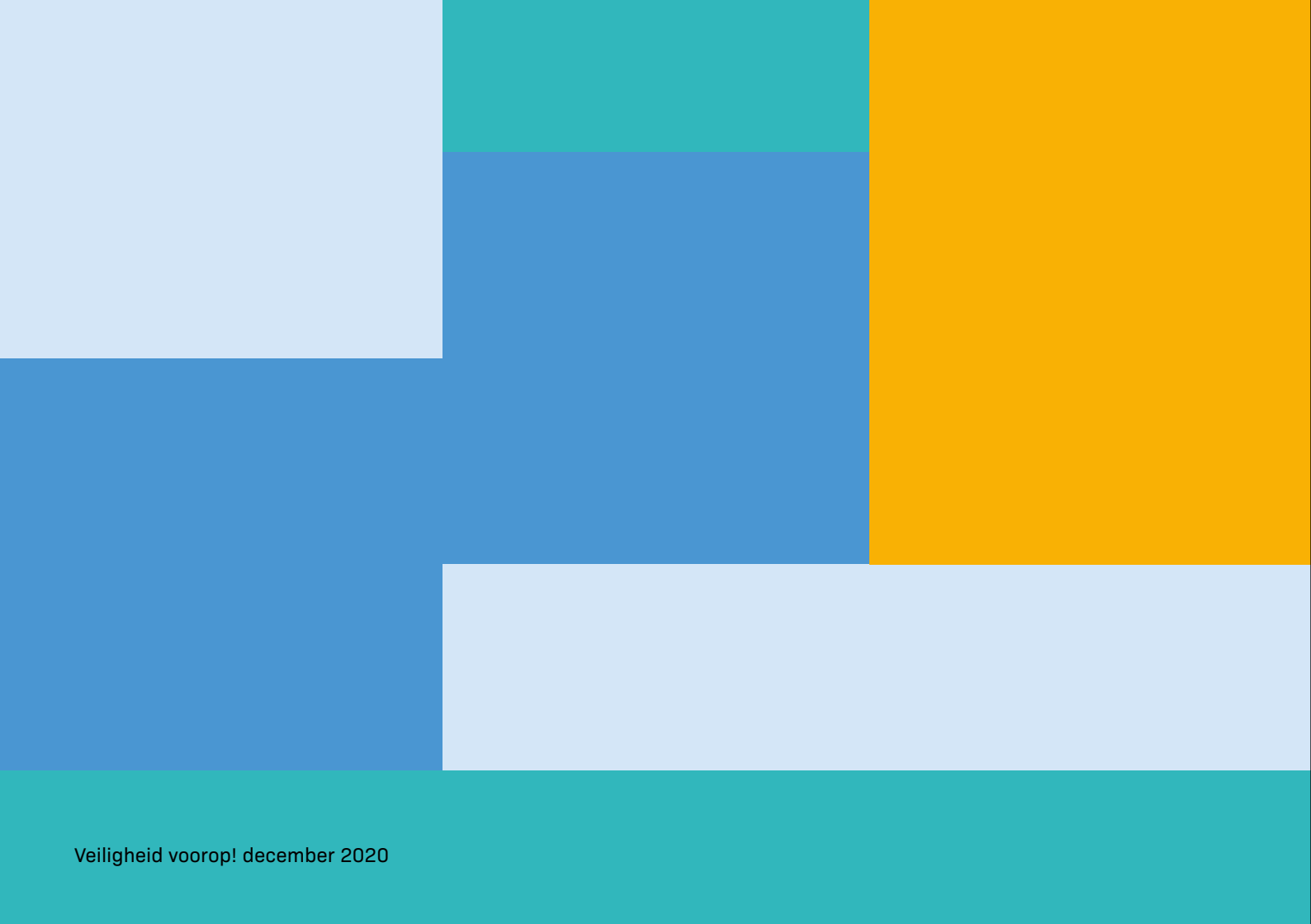
Zodoende zijn we weer terug bij de start, bij de visie *Gefaseerd samen werken aan veiligheid*: we werken eerst en steeds opnieuw waar nodig samen aan de directe veiligheid en daarna aan risico gestuurde en herstelgerichte zorg en doen waar nodig daartoe samen onderzoek naar de feiten. *Veiligheid voorop!*

Daarbij is het belangrijk niet bij ieder signaal, melding of aangifte een nieuwe werkstroom te starten. Maar juist na te gaan of het gezinssysteem al bekend is en de te plegen interventie past in een bestaand veiligheidsplan. Dat is veel overzichtelijker. Effectiever en efficiënter. Voor de betrokkenen en de professionals.

We werken samen in de uitvoering van de Ontwikkelagenda *Veiligheid voorop* met als doel een bijdrage te leveren aan een veilig thuis voor iedereen.

Wil je meedoen, meer weten of een ervaring of reactie delen? Zoek contact met je lokale of landelijke partner bij Veilig Thuis, de politie, het Openbaar Ministerie, de Raad voor de Kinderbescherming of de reclassering of stuur een mail aan info@OAVV.nl.

Veiligheid voorop! december 2020